

Täiendavad kommentaarid Finantsinspektsiooni märgukirja projektile „Krediidi kulukuse määra ülempiiri järgimine krediidiliini ja krediidikonto lepingutes“

Lugupeetud Mari Puusaag-Tamm

Edastame Pangaliidu täiendavad kommentaarid ja näited märgukirja projekti juurde. Krediidi kulukuse määra arvutamise täiendavad eeldused on loodud just limiitoodetele ja toodetele, mille puhul krediidi kasutusele võtmise viis ja täpsed tingimused ei ole lepingu sõlmimise hetkel teada. Märgukirja projektis pakutud tõlgenduse korral ületab limiitoodete krediidi kulukuse määr enamikel juhtudel lubatud piiri (Lisa 3). Krediidi kulukuse määra arvutamise reeglite rikkumise tagajärjed on ette nähtud nii ülempiiri ületamisel, krediidi kulukuse määra tegelikust madalamana kuvamisel kui ka tarbija eksitamisel (Lisa 4), seega ei ole lubatud krediidi kulukuse määra ülempiiri tuvastamisel selle määra arvutamine teistsugustel alustel, kui võlaõigusseaduse vastavad sätted seda ette näevad. Kokkuvõttes on Pangaliit seisukohal, et 14.12.2022.a infopäeval kirjeldatud probleemi lahendused on võimalikud kehtiva seadusandluse ja õiguskirjanduses antud tõlgenduste piires.

Krediidi kulukuse määra arvutamise eeldused

Tarbijakrediidi direktiiviga ühtlustati krediidi kulukuse määra arvutuste põhialused ja eeldused, arvutuse meetodika ning kehtestati ühine matemaatiline baasvõrrand. Võrrandi komponentideks on krediidisumma, kasutuse tähtaeg, intressimäär, krediidi kasutusele võtmise aeg, esimese makse tasumise aeg jt. Kõikide komponentide väärtused võivad mõjutada krediidi kulukuse määra. Võlaõigusseaduse (VÕS) § 406 lg 1 järgi on krediidi kulukuse määr krediidi kogukulu tarbijale, mis on väljendatud aastase protsendimäärana kasutusse võetud krediidisummast või krediidi ülempiirist. VÕS § 403¹ lg 3 esimese lause järgi on krediidi kogukulu tarbijale kõik kulud, kaasa arvatud intress, lepingutasud, maksud ja muud tasud, mida tarbija on kohustatud seoses tarbijakrediidilepinguga maksma ja mis on krediidiandjale teada või peavad teada olema. Võlaõigusseaduse jt seaduste muutmise seaduse (seaduse mudatus, millega võeti üle tarbijakrediidi direktiiv¹) seletuskirja kohaselt tulevad täiendavad eeldused kasutusele juhul, „kui mõni krediidi kulukuse määra arvutamiseks vajalik näitaja ei ole pooltele krediidi kulukuse määra arvutamise ajal teada. Näiteks ei ole arvelduskrediidi puhul teada, kui palju tarbija tegelikult krediiti kasutusse võtab. Et ka arvelduskrediidi puhul oleks võimalik krediidi kulukuse määr välja arvutada, loetakse § 406¹ lõike 8 alusel kogu krediit lähtuvalt krediidi ülempiirist kasutusse võetuks.“ (Lisa 1, lk. 37). Samuti ei tohiks VÕS § 406² lg 1 tõlgendamisel ja krediidi kulukuse ülempiiri aja hetke määratlemisel tähelepanuta jätta mainitud sätte VÕSi lisamise eelnõu seletuskirja, kus on kirjas, et *“Krediidi kulukuse määra vastavust seaduses sätestatud ülempiirile*

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ

tuleb kontrollida krediidi andmise aja seisuga. Krediidi andmise aja all on eelnõus mõeldud **tarbijakrediidilepingu sõlmimise aega**, teisisõnu seda ajahetke, mil esitatud pakkumusele on antud nõustumus VÕS-I § 9 tähenduses.” (Lisa 2, lk. 11).

Turul on mitmeid krediiditooteid (limiiditooted), mille puhul krediidiandjal ei ole krediidilepingu sõlmimise hetkel kõik krediidilepinguga seonduvad kulud teada, mistõttu on tarbijakrediidi direktiiviga loodud krediidi kulukuse määra arvutamise täiendavad eeldused, mida kasutades saab tarbija pakutavaid limiiditooteid siiski võrrelda. Krediidi kulukuse määra täiendavad eeldused võimaldavad krediidi kulukuse tüüpilise näite arvutust teha tingimustes, kus täpsed kulud ei ole teada, kuid tarbija saab piisava teabe kaasnevatest kuludest enne kohustuse võtmist. Kui tarbija on avaldanud krediidiandjale teavet selle kohta, kui palju ta soovib krediiti esmalt kasutusele võtta, missuguse tähtaja jooksul sooviks ta krediiti tagasi maksta jms, siis tuleb neid andmeid krediidi kulukuse määra tüüpilise näite esitamisel arvesse võtta. VÕS § 406¹ lg. 2 reguleerib krediidi kulukuse määra arvutamist juhul, kui tarbijakrediidileping võimaldab krediiti kasutusse võtta mitmel viisil ning seejuures on krediidiga seotud tasud ja intressimäär erinevad. **Sellisel juhul loetakse krediidi kulukuse määra arvutamisel, et kogu krediit on kasutusse võetud kõige kõrgemate tasude ja intressimääraga**, mida rakendatakse seda liiki tarbijakrediidilepingu puhul kõige levinuma krediidi kasutusse võtmise viisi suhtes. Kui krediidiandja kasutab eelnimetatud võimalust lähtuda krediidi kulukuse määra arvutamisel kõige levinumast kasutamise viisist ning sellega seotud tasudest ja intressist, siis tuleb tarbijale lepingueelses teabes näidata, et erinevad krediidi kasutusse võtmise viisid võivad tuua kaasa kõrgema krediidi kulukuse määra. Kui krediidiandja kasutab laenu väljastamisel õiget krediidi kulukuse määra arvutamise viisi, peaks tarbija saama asjakohast teavet krediidi võimaliku kogukulu kohta.

Juhime tähelepanu, et VÕS § 406¹ lg. 9 kohaselt **tuleb krediidi kulukuse määra arvutamisel võtta aluseks kõrgeim intressimäär ja kõrgeimad tasud, kui tarbijale pakutakse kindla ajavahemiku jooksul erinevaid intressimäärasid ja tasusid**. Näiteks, kui tarbijale võimaldatakse esimene krediidisumma võtta kasutusele 0% intressiga ja täiendava tasuta, kuid järgnevad krediidisummad antakse kasutusele intressimääraga 20% ja kasutusele võtmise tasuga 20 eurot, tuleb krediidi kulukuse määra arvutus teha just viimati nimetatud arvude abil. Seega, kahe nimetatud krediidi kulukuse määra arvutamist reguleeriva sätte koosmõjus, ei saaks ükski krediidiandja jätta kõrgemad kulud arvestusest välja.

Kokkuvõte

Eeltoodud arvesse võttes, on Pangaliidu liikmed seisukohal, et krediidi kulukuse määra arvutamise täiendavad eeldused on loodud eesmärgiga tagada krediiditoodete võrreldavus ning kõrvalekaldumine üldistest põhimõtetest ei ole lubatud, sh ei ole lubatud üksikute kulude välistamine arvutusest. Täiendavate eelduste regulatsioon põhineb tarbijakrediidi direktiivil 2008/48/EÜ ning Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivil 2011/90/EL². Ka hüpoteekkrediidi direktiivi³ preambuli punktis 54 on selgitatud, et tagamaks krediidi kulukuse aastamäära arvutamise järjepidevust eri tüüpi krediidi puhul, peaksid sarnaste krediidilepingute arvutustes kasutatavad eeldused olema üldiselt omavahel kooskõlas. Krediidi kulukuse määra arvutus ja ülempiiri arvutamisel kasutatav krediidi kulukuse määra peavad lähtuma ühtsetest põhimõtetest.

² Komisjoni direktiiv 2011/90/EL, 14. november 2011, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/48/EÜ I lisa II osa, milles sätestatakse lisa eeldused krediidi kulukuse aastamäära arvutamiseks.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/17/EL elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010.

Kui lähtuda 14.07.2022.a märgukirja projektis esitatud tõlgendusest, kaasneksid negatiivsed tagajärjed kõikidele krediidasutustele ja krediidiandjatele (Lisa 4), kusjuures teatud juhtudel ei oleks negatiivsed tagajärjed ettenähtavad. Näiteks, kui tõlgendada VÕS § 406² lõiget 1 selliselt, et piirmäära tuleb kontrollida kogu krediidiperioodi jooksul, võib tekkida olukord, kus kaarditehingu puhul kasutusele võetud krediidi osa krediidi kulukuse piirmäär on ületatud, kuid teave selle tehingu kohta saabub tagasiulatuvalt. Kuivõrd on vähetõenäoline, et rahvusvahelised kaardiorganisatsioonid (nt MasterCard, Visa) nõustuvad läbi viima muudatusi selliselt, et Eesti krediidiandjad saaks kinni pidada märgukirja projektis esitatud tõlgendusest, siis pole võimalik välistada kaarditehinguid, mille info saabub krediidiandja infosüsteemidesse pärast tehingute sooritamist. Vastavalt VÕS § 406² lõikele 1 on tarbijakrediidileping tühine. Seega, tühiseks osutuvad ka kõik varasemad tehingud (kaardimaksud, limiidikasutus), mille puhul üksiktehingu piirmäära ületamist ei toimunud.

Kuivõrd ajend märgukirja saatmiseks on tulnud üksikute krediidiandjate praktika tõttu mitte võtta krediidi kulukuse määra arvutamisel arvesse kõiki teadaolevaid tasusid ja kulusid, kui krediiti on võimalik erinevalt kasutusele võtta, siis sellistel juhtudel on krediidi kulukuse määra näidatud tarbijale tegelikust madalamana ja selle ülempiir võib olla õige arvutuse korral ületatud. Selline tegevus on sanktsioneeritav (Lisa 4). Krediidi kulukuse määra väärast arvutamise praktikast tõusetunud probleemi on võimalik lahendada kehtiva seadusandluse raames seni kehtinud tõlgenduste piires, kui krediidi kulukuse määra arvutamisel võetakse arvesse VÕS § 406¹ eeldused, sh lõigetes 2, 3 ja 9 sätestatud eeldused.

Täname võimaluse eest kaasa rääkida. Oleme avatud dialoogiks, et leida kõikidele osapooltele parim lahendus.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Katrin Talihärm
Pangaliidu tegevjuht

Lisad:

1. Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri
2. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku jt seaduste muutmise seaduse eelnõu (844SE) seletuskiri
3. Krediidi kulukuse määra arvutamise näited limiiditoodetel
4. Krediidi kulukuse määraga seotud rikkumiste tagajärjed